

Олдъс Хъкли

ОСТРОВ

София, 2021

ALDOUS HUXLEY

ISLAND

Copyright © 1962 by Aldous Huxley

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Васил Атанасов, превод, 2021

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2021

ISBN 978-619-01-0826-9

ОЛДЪС ХЪКСЛИ

ОСТРОВ

Превод от английски
Васил Атанасов

ПЪРВА ГЛАВА

– Внимание – гласът започна да зове, сякаш някакъв обой изведнъж бе проговорил. – Внимание – прозвучаха отново същите монотонни носови думи.

Внезапно Уил Фарнаби се събуди, проснат сред сухите листа на земята като труп, със сплъстена коса, изцапано и изранено лице, придобило гротескен израз, а дрехите му бяха разкъсани и целите в кал. Моли го викаше. Време бе да се облече. Не биваше да закъснява за работа.

– Благодаря ти, мила – рече той и седна. Прониза го остра болка в дясното коляно, гърбът, ръцете и челото също го боляха.

– Внимание – зовеше гласът упорито, все така, със същия тон. Подпрян на един лакът, Уил се огледа и в почуда вместо сивите тапети и жълтите завеси в спалнята им в Лондон видя горичката наоколо, дърветата и издължените сенки на падащите под ъгъл сутрешни лъчи на слънцето.

– Внимание.

Защо казва „внимание“?

– Внимание, внимание – настоятелно зовеше гласът. Ама че работа! Просто безсмислено.

– Моли, чуваш ли ме? – попита той. – Чуваш ли ме?

Името сякаш отвори някакъв прозорец в паметта му. Изведнъж усети миризмата на формалдехид, стомахът му се сви, изпълни го ужасното чувство на вина, видя малката пъргава сестра, която бързо вървеше пред него по зеления коридор, чу сухото скърцане на колосани дрехи.

– Номер петдесет и пет – каза тя, след това спря и отвори една бяла врата. Той влезе и там, на едно високо легло, лежеше Моли. Моли, цялата в превръзки, които покриваха половината

й лице, а устата беше полуотворена, като че ли беше някаква зинала пещера.

– Моли! – бе извикал той. – Моли... – Бе изгубил гласа си, беше заплакал, започнал бе да я умолява. – Мила!

Отговор не последва. Чуваше бързите вдишвания от отворената ѝ уста отново и отново.

– Мила, мила... – Внезапно ръката, която държеше, показва признак на живот, после пак застина.

– Аз съм – рече той, – Уил.

Пръстите още веднъж помръднаха. Бавно, с голямо усилие, те за миг се свиха около неговата ръка и след това се отпуснаха безжизнени.

– Внимание! – продължаваше странныят глас. – Внимание!

Всъщност се беше случило нещастие. Уил бързо се успокои. Пътят бе хлъзгав, колата бе поднесла, пресичайки осевата линия. Такива катастрофи ставаха непрекъснато. Вестниците винаги бяха пълни с тях. Той самият бе писал десетки подобни репортажи. „Майка и три деца загиват при челен удар.“ Но сега ставаше дума за нещо друго. Когато го бе попитала дали това наистина е краят, той ѝ бе казал „Да“, защото само час след като си бе тръгнала от онзи последен срамен разговор и бе излязла в дъжда, тя лежеше в линейката и умираше.

Той не бе я погледнал, когато тя понечи да си тръгне, просто не смееше. Още един поглед към това побледняло страдалческо лице щеше да е твърде много за него. Тя бе станала от стола и пресичаше бавно стаята, бавно напускаше живота му. Дали не трябваше да я повика обратно, да я помоли за прошка, да ѝ каже, че все още я обича? Всъщност беше ли я обичал някога?

За стотен път обоят настоятелно призоваваше вниманието му.

Да, дали изобщо някога я беше обичал?

– Сбогом, Уил – спомни си той нейния шепот, когато се бе обърнала на прага. И именно *тя* бе тази, която бе изрекла онези думи, шепнешком, от дъното на сърцето си. – Все още те обичам, Уил, въпреки всичко.

Миг по-късно вратата на апартамента се затвори след нея почти безшумно.

Чу се лекият шум на езичето на ключалката и нея я нямаше.

Той бе скочил, изтичал беше до външната врата, отворил я бе и се бе заслушал в заглъхващите стъпки по стълбите. Като привидение при първи петли във въздуха за кратко остана слабата миризма на познатия парфюм. Той затвори вратата, влезе в спалнята със сивите и жълти тапети и погледна през прозореца. Изминаха няколко секунди и той видя как тя пресича тротоара и се качва в колата. Чу как стартерът сухо се завъртя. Веднъж, втори път, след това буботенето на двигателя. Трябваше ли да отвори прозореца? Стори му се, че чува гласа си: „Почакай, Моли, почакай.“ Прозорецът така и си остана затворен. Колата потегли, зави зад ъгъла и улицата опустя. Вече бе късно. *Слава богу, твърде късно!* – изрече един груб ироничен глас. – *Да, твърде късно!* И все пак дълбоко в стомаха си усещаше вина. Вината, разяждащото го разкажание, в което обаче се криеше и ужасяваща радост. Някой долен, похотлив и брутален човек, някой чужд и омразен, който обаче бе самият той, се радваше на мисълта, че сега вече нищо не можеше да му попречи да постигне каквото желаше. А той искаше различен аромат, търсеше топлината и гъвкавостта на едно по-младо тяло.

– Внимание – каза обоят. Да, внимание. Внимание към изпълнената с миризма на мускус спалня на Бабс с нейната ягодовочервена ниша и двата прозореца, които гледаха към „Чаринг Крос Роуд“ и в които цяла нощ надничаха премигващите отблясъци на поставената отсреща голяма тъмночервена реклама на джин „Портър“. За десет секунди нишата се превръщаше в Светото сърце¹, цели десет чудодейни секунди толкова близо до собственото му лице засияваше пламналото като на серафим лице, сякаш преобразено от вътрешния огън на любовта. После следваше още по-дълбоко преобразуване на мрака. Едно, две, три, четири... О, господи, нека продължи вечно! Но не, щом стигнеше до десет, електрическият часовник превключваше на друго откровение – откровението на смъртта, на вселенския

---

¹ Още Пресвето сърце Исусово – изображение на сърцето на Исус Христос, което символизира неговата любов към човечеството.

ужас. Защото този път светлините бяха зелени – в продължение на десет противни секунди розовата ниша на Бабс се превръщаше в изпълнена с кал утроба, а на леглото самата Бабс имаше мъртвешкия цвят на труп, галванизиран с пристъп на посмъртна епилепсия. Когато джинът „Портър“ засияваше в зелено, беше трудно да забрави какво се бе случило или кой беше той. Оставаше само да затвори очи и да потъне, ако можеше, още по-дълбоко в другия свят – света на чувствеността, – да се гмурне неистово, да потъне съзнателно в онези противни опиянения, които бяха напълно чужди на горката Моли – онази Моли („Внимание!“), която цялата бе в превръзки, онази Моли във влажния гроб в „Хайгейт“. Точно заради този мъртвешки вид се налагаше да си затваря очите всеки път, когато зеленикавата светлина превръщаше голотата на Бабс в труп. И не само Моли. Притворил клепачи, Уил видя майка си, бледа като камей, лицето ѝ, одухотворено от страданието, ужасните ѝ изкривени от артрит ръце, които сякаш не принадлежаха на човек. А зад нея видя сестра си Мод, застинала зад количката на майка му, вече напълняваща и потръпваща като пача, изпълнена с всички чувства, които не бяха намерили израз в консумирана любов.

– Как можа, Уил? Наистина, как можа!

– Да, как можа – повтори като ехо Мод със съзлив вибриращ контраалт.

Отговор не последва. Всъщност не ставаше и дума за отговор, който би могъл да се изрече в тяхно присъствие, такъв отговор, който двете мъченици биха проумели – и майката, с нещастния си брак, и дъщерята, изпълнена с благочестието на достойна дъщеря. Отговорът можеше да се състои само от най-неприлични изрази и недопустима откровеност. Как е можал? Разбира се, можал е, защото на практика е бил принуден да го стори, защото... защото Бабс имаше някои физически особености, които Моли нямаше, и в определени моменти се държеше по начин, който Моли би сметнала за недопустим.

Дълго време мълчаха. Изневиделица странният глас отново поде познатата песен:

– Внимание, внимание.

Внимание към Моли, внимание към Мод и майка ѝ, внимание към Бабс. Внезапно друг спомен изплува от неясната мъгла на обърканите събития. В ягдоворозовата ниша на Бабс се бе приютил друг гост и тялото на неговия собственик потръпваше във възбуда от ласките на някой друг. Към чувството за вина, което свиваше стомаха му, се прибави и болка в сърцето, стягане на гърлото.

– Внимание!

Гласът звучеше по-близо, призоваваше някъде отдалеч. Той обърна глава, опита се да се повдигне, за да вижда по-добре, но ръката, която поддържаше тялото му, затрепери, отпусна се и той отново падна в листака. Тъй като беше прекалено уморен, за да продължава със спомените, той остана известно време легнал, вперил поглед нагоре през полузатворени клепачи, към един непонятен свят около него. Къде се намираше, как се беше озовал тук? Не че това имаше някакво значение. В момента нищо нямаше значение освен тази болка, тази смазваща слабост. И все пак, просто от научен интерес...

Например това дърво, под което той (кой знае защо) лежи, тази висока колона със сива кора, с разклоняващи се, огрети от слънцето клони, по всяка вероятност е бук. Но тогава – Уил се възхищаваше от ясения ход на мислите си, – тогава листата не можеха да бъдат вечнозелени. А защо букът растеше върху корени, които стърчаха над земята, сякаш бяха някакви лакти? А онези нелепи дървени подпори, на които се подпираше тоя лъжебук – каква ли беше тяхната роля? Уил неочаквано си спомни любимия си глупав стих: „Ще ме попиташ: кой в лоши дни мисълта ми ще подкрепи?“¹ Отговорът: сгъстена ектоплазма; ранният Салвадор Дали. А това изключваше напълно възможността той да се намира в областта Чилтън. Това личеше и от пеперудите, които излитаха в рояк от размазаните, струящи се слънчеви лъчи. Защо бяха толкова големи, толкова невероятно лазурносини или пурпурно-черни, с такива странни очи и лунички? И виолетовото

---

¹ Стихът е част от сонет на викторианския поет Матю Арнолд (1822–1888), посветен на Шекспир.

око – вперено от кестеняво напръскания сребрист цвят и смарагдовото яркозелено, наложено в топазен цвят връз сапфирено зелено.

– Внимание!

– Кой е там?

Уил Фарнаби се опита да извика. Искаше гласът му да бъде силен и заплашителен, вместо това от устата му излезе разтреперан дрезгав грак.

Последва дълго и както му се стори, застрашително мълчание. От процепа между два от огромните корени на дърветата в полезрението му се появи грамадна стеножка, след това тя забързано изчезна в друг процеп на покритата с лишеи ектоплазма, крачейки с многобройните си морави крака.

– Кой е там? – изграчи той отново.

Отляво в храстите нещо внезапно изшумоля: появи се черна птица, голяма колкото врана – естествено, това не беше врана, – размаха крилата си и след това, прелитайки през откритото пространство, кацна на най-долния клон на едно изсъхнало дърво на пет-шест метра от мястото, където лежеше Уил. Той забеляза, че клюнът ѝ беше оранжев, под всяко око имаше по едно жълто петно без пера, жълта брадичка, подобна на канарче, и парче удебелена кожа по тила и на главата. Птицата вдигна глава, погледна го най-напред с дясното око, след това с лявото, после отвори оранжевия си клюн, изсвири десетина-дванайсет ноти от някаква мелодия в пентатоника, нададе вик, наподобяващ хълцане, и най-сетне произнесе напевно в тонове от до-до-сол до „хайде, момчета, хайде, момчета“.

Тези думи дръпнаха спусъка: изведнъж той си спомни всичко – това беше Пала, забраненият остров, мястото, където не беше стъпвал журналист. Сега трябва да е сутринта след онзи следобед, когато той направи глупостта да излезе с яхтата сам, извън пристанището Ренданг-Лобо. Спомни си всичко – бялото платно, изпънато от вятъра като цвят на някаква огромна магнолия, шума на водата откъм носа, бляскавите диамантени пръски по гребена на всяка вълна, набръчкания нефрит на браздата между вълните. А по-нататък, на изток, отвъд пролива – какви обла-

ци, същински чудеса от бели скулптори над вулканите на Пала! Както си седеше на кормилото, Уил усети, че запява. Усети нещо невероятно – изпълни го безкрайно щастие.

– Три са вълните за съперниците – запя той с попътния вятър. – Две за момчетата в бяло и зелено – а когато си сам, сам си си самин.

Да, сам-самин. Съвсем сам в огромния скъпоценен камък на морската шир.

„И винаги така ще бъдеш.“

След това, естествено, се случи онова, за което опитните и предпазливи яхтстмени го бяха предупреждавали. Изневиделица се изви черен шквал, връхлетя го безсмисленият бяс на вятъра, дъжда и вълните...

– Хайде, момчета – напечно се обади птицата, – тук и сега.

Учудващо е, помисли си Уил, че се намираше тук, под дърветата, а не там, на дъното на пролива Пала или още по-зле, на парчета или ранен в подножието на скалите. Но дори когато по чудо бе успял да преведе потъващата си яхта през рифовете и да спре на единствения пясъчен плаж от дългия километри скалист бряг на Пала, несполуките не бяха свършили. Над него се извисяваха скалите, а от залива започваше нещо като дълбока долина, през която се спускаха ред водопади, обвити сякаш от тънък филм, а измежду сивите варовикови скали растяха дървета и храсталаци. Той се беше изкатерил двеста-триста метра по облетите с вода камъни само по обувките си за тенис. И тогава – о, боже – змии! Една черна змия се бе увила около клона, за който се бе хванал, за да се издърпа нагоре. Пет минути след това попадна на огромна зелена змия, която се бе увила на кълбо на издадената напред скала, тъкмо там, където се готвеше да стъпи. Обзе го ужас, след това го очакваше нещо още по-страшно. Появата на змията го стресна, накара го рязко да си отдръпне крака и от внезапното движение, за което не бе подготвен, изгуби равновесие. За секунда, която му се стори цяла вечност, с ужасното съзнание, че настъпва край, той се заклати на ръба и падна. Смърт, смърт, смърт. После, чувайки прашенето на чупещи се клони, той се намери уловил се за клоните на едно малко дърво, с изподраскано

и кървящо лице, но все пак жив. Болеше го цялото тяло, но продължи да се катери. Болката в коляното беше мъчителна, но той упорито продължи да се изкачва. Нямахе друг избор. Вече започваше да се стъмва. Накрая Уил се катереше почти в тъмнина, катереше се с вяра, с отчаяние.

– Хайде, момчета, тук и сега – извика птицата.

Но Уил Фарнаби не беше нито тук, нито сега. Намираше се на самата скала, всеки момент можеше да започне страховитото падане. Сухите листа шумоляха под него. Трепереше силно, не можеше да се владее, трепереше целият от глава до пети.

ВТОРА ГЛАВА

ВНЕЗАПНО ПТИЦАТА ПРЕСТАНА ДА СКАНДИРА И ЗАПОЧНА ДА НАДАВА КРЯСЪЦИ. Слаб, писклив човешки глас рече: „Мина!“, и добави нещо на непознат за Уил език. Чуваше се шумолене на стъпки сред сухите листа. Последва стреснат вик и след това мълчание. Уил отвори очи и видя две прелестни деца, които го гледаха ужасено с разширени от почуда очи. По-малкото бе дребничко момченце, около пет-шестгодишно, само със зелена препаска. До него, с кошница плодове на главата, беше застанало с четири-пет години по-голямо момиченце. То носеше червеникава поличка, дълга почти до глезените, иначе беше голо над кръста. Светлата му бледочервеникава кожа блестеше на слънцето. Уил погледна от едното дете към другото. Бяха просто прекрасни, изящни, самото съвършенство! Приличаха на две малки породисти кончета. Момчето беше закръглено, здраво конче, с лице на херувим, а момичето беше от друга порода – деликатно, с по-скоро продълговатото сериозно лице, оградено от две тъмни плитки.

Отново се чу крясък. Кацнала на изсъхналото дърво, птицата се въртеше неспокойно насам и натам, а след това, надавайки един последен вик, се спусна надолу. Без да отделя погледа си от очите на Уил, момичето протегна ръка към нея. Птицата запърха, настани се, после силно размаха криле, прибра ги и започна да издава хълцащи звуци. Уил гледаше, без да се изненадва. Сега всичко беше възможно – абсолютно всичко. Дори можеше да съществуват птици, които говорят, кацнали на пръста на дете. Опита се да им се усмихне, но устните му все още трепереха. Онова, което трябваше да бъде приятелски знак, заприлича на застрашителна гримаса. Момченцето се скри зад сестра си.

Птицата престана да хълца и заповтаря непозната на Уил дума: „руна“ – това ли беше? Не, „каруна“. Да, несъмнено беше „каруна“.

Той повдигна треперещата си ръка и посочи към плодовете в кръглата кошница, пълна с манго, банани... Устата му се изпълни със слюнка.

– Гладен – рече той. И след това реши, че при такива необичайни обстоятелства може би детето би го разбрало по-добре, ако имитира разваления английски, на който говорят китайците в оперетата: – Мене много гладен.

– Искате да ядете ли? – запита детето на отличен английски.

– Да, иска да яде – повтори той, – да яде.

– Махай се, мина! – махна с ръка момичето. Птицата нададе вик на недоволство и се върна на мястото си на изсъхналото дърво. Детето вдигна тънките си ръчички с жест на танцор, свали кошницата от главата си и я постави на земята. Избра един банан, обели го и обхванато от страх и състрадание, тръгна към непознатия. Момченцето извика предупредително на своя неразбираем език и се хвана за поличката на момиченцето. То каза нещо, за да го успокои, и подаде плода от безопасно разстояние.

– Искаш ли?

Все още треперейки, Фарнаби протегна ръка. Тя се примъкна напред много предпазливо, отново спря и като приклезна, го загледа изпитателно.

– Бързо – каза той с мъчително нетърпение.

Но момиченцето нямаше намерение да рискува. Като следеше ръката му, да не би да направи някое подозрително движение, то се наведе към него и предпазливо протегна ръка напред.

– За бога! – каза той умолително.

– Бог ли? – повтори детето с внезапно възникнал интерес. – Кой бог? – запита момиченцето. – Те са толкова много.

– Който бог си харесаш – отвърна той нетърпеливо.

– Всъщност не харесвам нито един – отговори тя. – Харесвам Състрадателния бог.

– Тогава покажи състрадание към мен – помоли той, – дай ми този банан...

Изражението на детето се промени.

– Извинявай – рече то. Изправяйки се, то пристъпи бързо напред и постави плода в треперещата му ръка.

– Ето – каза то и подобно на малко животинче, което се пази от капан, отскочи назад, по-далеч от него.

Момченцето плесна с ръце и високо се засмя. Момичето се обърна и му каза нещо на техния неразбираем език. То кимна с малката си кръгла глава и отвърна: „Добре, шефе“, и тръгна, като премина през облак от синьо-жълти пеперуди в сянката на гората от другата страна на поляната.

– Казах на Том Кришна да иде и да доведе някого – обясни момичето.

Уил довърши банана и поиска още един, а след това трети. Когато поуталожи глада си, почувства нужда да задоволи любопитството си.

– Как така говориш английски толкова добре? – попита той.

– Защото всички говорят английски – отвърна детето.

– Всички ли?

– Освен когато не говорят пали. – Темата повече не го интересуваше, то се обърна, махна с малката си мургава ръчичка и свирна.

– Хайде, момчета – отново каза птицата, след това слезе от високото място, където беше кацнала на изсъхналото дърво, и застана на рамото на момичето. То обели още един банан, подаде на Уил две трети от него, а останалата част даде на птицата мина.

– Твоя ли е тази птица? – попита Уил.

То поклати глава.

– Птиците мина са нещо като електричеството – рече то, – те не принадлежат на никого.

– А защо казва тези думи?

– Защото някой я е научил да ги казва – отвърна търпеливо момичето. А гласът му подсказваше друго – той като че ли казваше: „Ама че глупак!“

– Но защо научават птиците да казват точно тези думи? Защо „внимание“ и защо „хайде, момчета“?

– Ами... – тя търсеше подходящата дума, за да обясни нещо очевидно на тоя странен идиот. – Ами винаги точно това се забравя, нали? Искам да кажа, че човек никога не забелязва какво става наоколо. А така все едно няма тук и сега.